

Türkiye'nin İç Güvenlik Algısı ve Politikaları (1980-1990)¹

DOI: 10.26466/opus.605112

*

Ozan Kavısracı *

* Dr Öğr. Üyesi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara / Türkiye

E-Posta: ozankavsiraci@gmail.com

ORCID: [0000-0001-6351-3725](https://orcid.org/0000-0001-6351-3725)

Öz

Modern devletin ortaya çıkması ile birlikte bireyden devlet seviyesine yükselen güvenlik algısı beraberinde devleti öncelemeyi getirmiştir. Bu durum devlet çıkarlarını ön plana çıkarmış ve devlet altı unsurların ihmal edilmesine neden olmuştur. Devletler birincil aktör olarak kabul edilmiş ve devleti merkeze alan güvenlik politikaları geliştirilmiştir. Bu çerçevede güvenlik kavramı uzun yıllar devlet tehdidi, askeri kapasite, güç ve devlet çıkarları çerçevesinde ele alınmıştır. Güvenlik kavramının yeniden tanımlanmasının temel çıkış noktası küreselleşme süreci olmuş ve tehditlerin devletlerden kaynaklı tek boyutlu klasik görünümünden çıkıp, asimetrik bir hal aldığı sürece girilmiştir. Bu süreci açıklamaya çalışan yaklaşımlar, aktör düzeyindeki değişimlere odaklanmıştır. Soğuk Savaş döneminin ürünü olan güvenliğin içerisi/dışarıyı ayrımı ortadan kalkmış, devlet altı unsurlar güvenlik kültürü içerisine dâhil edilerek bütüncül yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu süreçte devletler ile birlikte ideolojiler ve kimlikler ulusal güvenlik tanımlanmasının alt bileşeni haline gelmiştir. Bu çalışmada, Türkiye'nin 1980-1990 döneminde iç güvenlik algısında yaşanan değişim ve bu değişim çerçevesinde uygulanan iç güvenlik politikaları analiz edilmiştir. Türkiye'nin iç tehdit algısına yönelik geliştirilen güvenlik politikalarının analizi çerçevesinde; MGK basın bildirimleri, hükümet programları, TBMM araştırma ve inceleme komisyonlarının hazırladığı raporlar incelenmiştir. Bu çalışmanın, Türkiye'nin geleneksel güvenlik politikalarındaki değişime etki eden unsurların anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Tehdit, İç Güvenlik, Terör, Türkiye

¹ Bu makale yazar tarafından Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde tamamlanmış olan "1980 Sonrası Dönemde Türkiye'deki İç Güvenlik Politikalarının Analizi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Turkey's Perception of Internal Security and Policies (1980-1990)

*

Abstract

With the emergence of the modern state, the perception of security rising from the individual to the state level has been brought the state to the fore. This situation highlighted the interests of the state and caused the negligence of the sub-state elements. States have been accepted as primary actors and security policies have been developed which take the state to the center. In this context, the concept of security has been dealt with in the context of state threat, military capacity, power and state interests for many years. The main starting point for the redefinition of the concept of security has been the process of globalization. The threats has been exit from the one-dimensional classical view from source of states and they have been become asymmetrical. The approaches that attempt to explain this process have focused on changes in the actor level. The separation of inside / outside of security, which is the product of the Cold War period, has been disappeared and holistic approaches have been developed by incorporating sub-state elements into the security culture. In this process, ideologies and identities together with states have become sub-components of national security definition. In this study, changes of Turkey's internal security perceptions and internal security policies implemented within the framework of this change have been analyzed in the 1980-1990 period. Within the framework of internal security policies analysis which is developed for the internal threat perception of Turkey; NSC press reports, government programs, reports prepared by the TGNA research and review commissions have been examined. This study is expected to contribute to an understanding of the factors affecting changes in Turkey's traditional security policy.

Keywords: Security, Threat, Internal security, Terror, Turkey

Giriş

12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi'ne giden süreçte, yasal çizgilerin dışına taşan ve tarafların menfaatlerinin öne çıktığı anlayışlar süreklilik kazanmaya başlamıştır. Bu çerçevede özellikle gençlik hareketlerinin çıkış noktası olması bakımından üniversiteler bu değişimin gözlemlendiği merkezlerden biri olmuştur. Çeşitli ideolojik örgütlü gruplar, 12 Eylül'e doğru giden dönemde önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde sosyo-politik ve sosyo-kültürel temelli sorunlar sık sık gündeme gelmeye başlamış, terör, anarşi, şiddet ve sabotaj söylemleri sıkça dillendirilmiştir. Ülke sınırlarının düşman kimliğini belirlemede yetersiz kaldığı 70'li yılların sonunda kargaşa ve anarşi ortamı, milletin homojenleşme sürecinde bir kırılmaya işaret etmiştir. 12 Eylül Askeri Müdahalesi'ne neden olan şiddet olayları, homojen olduğu varsayılan toplumun artık bir bütünlük oluşturmadığını göstermekteydi. Bu süreçte Türkiye'nin güvenlik ajandasında yer alan, düşmanın dışarıdan geldiği ön kabulünden farklı olarak, düşman olan ile olmayan arasında kesin bir çizgi çekmenin mümkün olmadığını ifade etmek mümkündür. Ulusal sınırlar düşman kimliğini belirlenmede yetersiz kalmaya başlamıştır (Paker, 2010, s.410). Devlet yönetimi, düşmanı söylemsel olarak yeniden kurgulayıp, yeni stratejiler geliştirmek zorunda kalmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren, vatandaşlarını homojen bir yapı içerisinde düşünerek, dış tehdit odaklı ve geleneksel savaş üzerine kurgulanmış bir güvenlik stratejisi geliştirmiştir. Küreselleşmenin hız kazanması ile birlikte bu düzen, asimetric tehdit ve güç odaklarının yeni stratejileri karşısında yetersiz kalmıştır (Özcan, 2000, s.15). Türkiye'de bu dönem ile birlikte ulusal güvenliğe yönelik tehdit algısı, terör dengesi üzerine kurulmuş ve ağırlıklı olarak askeri boyutun önem kazandığı bir kavram olarak gelişmeye başlamıştır. Bu süreçte terör tehdidi, ülkenin bekasına yönelik en önemli tehditler arasında gösterilmiştir. Bülent Ulusu, 12 Eylül Askeri Müdahalesi sonrası 23.09.1980 tarihinde ilk Bakanlar Kurulu toplantısı öncesinde yaptığı açıklamada *"terör odaklarını kurularak terör olaylarını önlemek en önde gelen görevimiz olacaktır."* ifadesinde bulunmuştur (Ulus, 1980, s.7).

12 Eylül sürecinde Türkiye’de tehdit ve düşman algısı değişim göstermiş olsa da, zaman zaman devlet elitlerinin söylemlerinde Türkiye’nin geleneksel dış güvenlik odaklı algısı, iç düşmanın dışsallaştırılması şeklinde devam etmiştir. Türkiye’de iç karışıklığa ve teröre neden olan grupların dış güçler ile bağlantılarına dikkat çekilerek sorunların sadece bir iç mesele olmadığına işaret edilmiştir (Paker, 2010, s.422-423). İç tehdidin dışsallaştırma sürecinde terörist olarak nitelendirilenlerin ülkeye ait olmadıkları üzerinde durularak ötekileştirilmişler ve terörün asıl kaynağının dışarıda olduğu vurgusu yapılmıştır. Devletin yayınlamış olduğu *“Terör ve Terörle Mücadelede Durum Değerlendirmesi”* adlı kitapta, sıkıyönetimin ilan edildiği 26 Aralık 1978’den sonraki 4-5 yıllık süre içerisinde aşırı sol örgütlere önemli oranda güç kaybı yaşatılmasına karşın, bu örgütlerin özellikle yurtdışında kendileri için önemli bir potansiyel oluşturduğu ve fırsat buldukları sürece devlet için tehdit unsuru olma özelliklerini koruyacakları belirtilmiştir. Etnik/ayrılıkçı faaliyetler için ise sol örgütlerin durumuna benzer bir değerlendirme yaparak özellikle yurtdışı faaliyetlerinin yoğun olduğu belirtilmiştir (Milliyet, 1983, s.8).

Türkiye’de 1970’li yılların sonlarından itibaren artan şiddet ve terör olaylarını önlemede sivil yönetimin yetersiz kalması sonucu, düzen ve huzuru sağlamak için ordu yönetime geçmiştir. Bu durum, ülkede yaşanan terör olaylarına karşı alınacak önlemlerde askeri önlemlerin ağırlık kazanmasını beraberinde getirmiştir. Toplumsal, kültürel, ekonomik, tarihi, psikolojik gibi birçok nedeni olan terör eylemlerine karşı salt askeri önlemler alınması, sorunlara kalıcı olarak çözüm getirmede yetersiz kalmıştır. Askeri söylemlerde, sivil yönetimin değerlendirmesi olmadan alınan karar ve politikaların uygulanmasının dönemin görece zorunluluğundan kaynaklandığı dile getirilmiş olsa da güvenlik konusunun birden fazla sektörü ilgilendiren bütüncül bir kavram olduğu unutulmamalıdır. Ülkenin bekasını tehdit eden faaliyetlere karşı, siyasi, iktisadi ve askeri olmak üzere çeşitli alanlardaki savunma araçları önem arz etmektedir. Clausewitz ülkelerin milli savunmaları noktasında siyaseten ve iktisaden kuvvetli olmalarının askeri alanlarda da kuvvetli olmalarını beraberinde getireceğini savunmuştur.

1980 Sonrası Döneminin Tehdit Algısına Etki Eden Şiddet Eylemleri ve Nedenleri

Türkiye’de 1980 Askeri Müdahalesi öncesinde yaşanmış olan olaylar çoğunlukla siyasal şiddet olarak nitelendirilmektedir. Bu olayların kökeni ideolojik, siyasal tartışma ve kutuplaşmalara dayanmaktadır. Bu dönemde yaşanan siyasal şiddet olaylarının nedenlerine bakılırsa, şu sebepler ön plana çıkmaktadır (TBMM, Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu Raporu, 2012, s.747):

- Ülkenin jeopolitik konumu, tarihi miras ve bölgesel gelişmeler,
- İdeolojik ayrışmalar,
- Politik ve ekonomik istikrarsızlık,
- Devletin kurumlarıyla ilgili eksiklikler,
- Toplumsal ve kültürel nedenler,
- Eğitim ve millî değerlere yönelik zayıflama gibi nedenler.

Bu nedenler birbirleri içinde çözünmüş ve birbirlerini tetiklemişlerdir. Nedenleri ayrı ayrı düşünmek ve değerlendirmek oldukça zordur. Ülkenin içinde bulunduğu kaos, ekonomik istikrarsızlık, gelir farklılığı, siyasal ve ideolojik ayrışmayı arttırmıştır (Keleş ve Ünsal, 1982, s.10-12).

Tablo 1. 1978-1980 Yılları Arası Meydana Gelen Olaylar ve Sayıları

Olay Türleri	1978-1980 Dönemi Olay Sayısı
Silahlı Saldırı	9090
Patlayıcı Madde Atma	6365
Afiş Asma, Bildiri Dağıtma	6893
Gösteri-Direniş	1163
Gasp-Soygun	3014
Öğrenci Olayları	2532

Kaynak: (TBMM, Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu Raporu, 2012, s. 749).

Tablo 1’de yer alan bilgiler, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’nın 2012/2 Esas No’lu İddianamesi ekleri arasında bulunan Genel Kurmay Başkanlığı’nın “Türkiye’deki Anarşi ve Terörün Durumu” adlı raporunda yer almaktadır. İsmi geçen raporda yukarıda belirtilen toplumsal olaylara

yer verilerek, Alevi vatandaşların tahrikler ve telkinler sonucu Sünni vatandaşlardan koparılmaya ve uzaklaştırılmaya çalışıldığı belirtilmektedir (TBMM, Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu Raporu, 2012, s. 770-774). Bu süreçte gerçekleşen olaylar sadece toplu gösteriler, kamu binalarına zarar verme veya önemli kişilere suikast şeklinde olmamış, ülkenin iç huzurundan ve güvenliğinden sorumlu güvenlik güçleri de hedef haline gelmiştir.

12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi sonrası kurulan Bülent Ulusu hükümeti, ülkenin bütünlüğüne ve bölünmezliğine yönelik olarak iç huzurun bozulmasına neden olan faaliyetleri anarşi, mezhep kışkırtmacılığı ve etnik/ayrılıkçı başlıklar altında ifade etmiştir (44. Hükümet Programı, 1980). Söz konusu faaliyetler, Türkiye'nin 1980 sonrası döneminde milli güvenlik kavramının sivil tartışmalara kapatılmasına ve devlet kademesinin her işlemi başvurulması gereken bir seviyeye çıkartılmasına neden olmuştur. Kenan Evren'in 25 Nisan 1982'de Anayasa Mahkemesi'nin 20. Kuruluş yıl dönümünde yaptığı konuşma, 1980 sonrası dönemde milli güvenlik kavramının nasıl algılanması gerektiği yönünde açıklayıcı olacaktır (Gürpınar, 2016, s. 114):

...Anayasa Mahkemesi önüne gelen konuları salt hukuk açısından değerlendirek çözümleyemez. Anayasa Mahkemesi sorunları öncelikli olarak değerlendirirken, devletin ülkesi ve milleti ile bütünlüğünü, cumhuriyetin ve milli egemenliğin üstünlüğünü ve milli güvenliğin sürdürülmesi açısından sorunların, iktisadi, siyasi, sosyal yönlerini düşünmesi görevinin gereğidir.

Kenan Evren'in bu sözlerinden yola çıkarak, bu süreçte toplumsal yaşamın her alanında milli güvenlik kavramına başvurulması gerektiğini ve bu kavramın yol gösteren bir pusula görevi üstlendiğini söylemek mümkündür.

Türkiye'de 12 Eylül Darbesi'ne neden olan terör olaylarının nedenleri üzerine genel bir değerlendirme yapıldığında tek bir faktörden bahsetmek doğru değildir. Toplumsal, kültürel, ekonomik, dış destek, tarihi, psikolojik, eğitim ve kitle iletişim araçları gibi birçok faktörü anarşi olayları ile ilişkilendirmek mümkündür. Türkiye'de yaşanan terör ve şiddet olayları ile mücadelede yaşanan en büyük eksiklik, anarşi eylem-

lerinin önlenmesi için topyekûn bir mücadele sergilenememesidir. Samuel Huntington, Alexander Wendt, Nicholas Onuf gibi teorisyenler, devletler açısından güvenliğin askeri, ekonomik, teknolojik gibi faktörlerin yanında fikişsel ve kültürel öğeleri içeren sosyal bileşenler ile birlikte incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu yaklaşım, devletlerin güvenlik mimarisinin yeniden şekillenmesinde etkili olmuş ve bu ekseninde özellikle Soğuk Savaş'ın son dönemleri ile birlikte küresel güvenlik politikaları ile devletlerin iç güvenlik politikalarında din ve kimlik eksenli söylemler hız kazanmıştır.

1980 Sonrası Dönemde Tehdit Algısının Yeniden İnşası

Soğuk Savaş sürecinin özellikle ilk yarısında geri plana atılan iç tehdit algıları, küreselleşme sürecinin hız kazandığı Soğuk Savaş'ın son dönemlerinde ulusal güvenlik politikalarının oluşturulmasında önem kazanmış ve Türkiye'de stratejik tehdit algılarının belirlenmesinde köklü değişiklik yapılması ihtiyacı kendisini hissettirmiştir. Türkiye'de 1980 sonrası dönemde ulusal güvenliğe yönelik tehdit algısı, terör dengesi üzerine kurulmuş ve ağırlıklı olarak askeri tedbirlerin önem kazandığı bir kavram olarak gelişmeye başlamıştır (Ülman, 2000, s.99). Bülent Ulusu'nun 44. hükümet programında devlete yönelik iç tehdit sorunları, dış tehdidin önüne geçerek acil önlem alınması gereken sorunlar olarak değerlendirilmiştir. Hükümet programında belirtilen tehdit algıları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Milli birliğimizi güven altına alan bütün bileşenler zedelenmiş, mezhep, dil ve görüş farklılıkları ideolojik açıdan ve istemli olarak istismar edilerek vatandaşlar düşman cephelere sürüklenmişlerdir.
- Anarşi, terör ve etnik/ayrılıkçı hareketler Türkiye'yi bir iç savaşa sürükleyecek sınırlara ulaşmıştır.
- İşçiler, öğretmenler, polis mensupları vb. devlet memurları gruplarına ayrılmış; kamu hizmeti bilinci içerisinde görevlerini yapmak yerine, ideolojik düşüncelere alet edilmiş veya alet edilmeye zorlanmıştır.
- Cumhuriyetin temel ilkelerinden olan laiklik prensibi ihlal edilerek şeriat düzenini getirmeye yönelik kurgular yapılmıştır.

- Devlet ve vatandaşların hayatındaki bu manzara, ekonomik ve sosyal konulardaki sorunları da hızlandırmıştır. Hızla artan nüfus, yanlış ve hızlı şehirleşme girişimleri, işsizlik, eğitim sistemindeki yanlışlıklar, milli kültürel değerlerin değişmeye başlaması, sosyal hayattaki karamsarlığı büyütüştür.
- Atatürk ilkeleri terk edilmeye başlamış, öğrenciler Atatürk ilkelelerinden, milli değer ve ülkülerden, yabancı ideolojilerin etkisine bırakılmıştır.

Küreselleşme olgusu ile açıklanan; zamanın ve mekânın daralma süreci, güvenlik çalışmalarında gündemin genişletilmesi tartışmalarına neden olmuştur. Küreselleşme sürecinde etkileri hızla artan, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal, ideolojik vb. sorunlar, güvenlik algısında önemli değişiklikler yaşanmasını tetiklemiştir. Geleneksel güvenlik tehdidi olarak bilinen savaşa yönelik askeri kuvvet kullanımı kabuk değiştirmiştir. Tehdit olgusunda meydana gelen niteliksel ve niceliksel değişiklikler neticesinde güvenlik, askeri sorunlar kadar ekonomik, kültürel, çevresel, siyasi, ideolojik sorunları da dikkate alacak şekilde genişlemiştir (Erdoğan, 2013, s.269).

1980 sonrası dönemde ülkenin bekasına yönelik iç tehdit söylemleri hız kazanmakla birlikte devletin geleneksel dış tehdit odaklı güvenlik reflekslerinin devam ettiği de görülmektedir. Bu süreçte iç tehdidin, dışarıdan destek aldığı sıkça dile getirilmiştir. Ankara Özel Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı 12 Eylül 1980 ile 12 Eylül 1981 tarihleri arasında kapsayan bir yıl içinde yapılan çalışmalar konusunda yaptığı açıklamada; Türkiye’de terör örgütlerinin dış ülkelerden büyük ölçüde yardım aldığının belgelendiğini açıklamıştır. Açıklamada dış ülkelerde 286 aşırı sol, 109 aşırı sağ, 27 etnik/ayrılıkçı ve 240 irticai örgütün Türkiye karşıtı yıkıcı, etnik/ayrılıkçı çalışmalar yaptığı ve 1 yıl içerisinde 661.821 tabanca, 75.103 uzun namlulu silahın ele geçirildiği belirtilmiştir. Açıklamada dış desteğin direk silah yardımı şeklinde olduğu gibi, bazen devletlerin teşvik ettiği veya örgütlediği kaçakçılık şebekeleri tarafından satılmak suretiyle de yapıldığı ifade edilmiştir (Milliyet, 1981, s.12).

Bu süreçte Milli Güvenlik Kurulu, devletin güvenlik konularındaki harekât tarzının belirlenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Bu dönemde milli güvenlik, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında en sık başvurulan gerekçelerden biri olarak öne çıkmıştır. Devlet kurumlarında,

yasal metinlerde devlet dilinin kilit kavramı haline gelmiş ve devlet aklı olarak kullanılmıştır² (Özcan, 2010, s. 307).

Hükümet Programlarında Tehdit ve İç Güvenlik

Parlamente sistemine geri dönüş olan 45. Hükümet programında 12 Eylül Askeri Müdahalesi'ne çok fazla değinilmemekle birlikte; 12 Eylül sürecinde yaşanan anarşi, terör, kargaşa ortamından başarı ile çıkıldığı ve önemli bir yol kat edildiği ifade edilmiştir. Fakat bu süreçte terör ve anarşinin yok edilemediği bir süreli yer altına indiği ve fırsat kolladığı belirtilmiştir. Yeni dönemde de 12 Eylül sürecinde elde edilen başarının devam ettirileceği vurgulanmaktadır (45. Hükümet Programı, 1983).

12 Eylül yönetimi sayesinde anarşi ve terörle mücadelede büyük merhaleler kat edilmiş, anarşi ve terör sindirilmiş ve sokaklar tekrar yürünebilecek hale gelmiştir. Ancak bu konudaki bütün iyi niyetli gayretlere rağmen henüz anarşinin kökü kazınmamıştır. Kışkırtıcı mihraklar ve elebaşların bir kısmı yeraltına sinmiş ve tekrar meydana çıkmak için fırsat kollamaktadırlar. 12 Eylül'den sonra anarşi ile mücadele konusunda gösterilen bu başarının devam ettirilerek anarşinin ortadan kaldırılmasına çalışacağız. Muhalefetiyle, iktidarıyla, yasama ve yargı organlarıyla, eğitim sistemiyle, basınıyla, sendikalarıyla, radyosu ve televizyonu ile bütün meşru güçler, bu konuda el ele vermelidir.

Turgut Özal'ın kurduğu 45. ve 46. Hükümet programlarında, daha önceki dönemlerde milli güvenlik kavramı üzerine yoğunlaşan açıklamalar, güvenlik noktasında yerini huzur ve güven kavramlarına bırakmıştır. 45. ve 46. Hükümet programlarında huzur ve güven kavramlarına toplamda 28 kez yer verilmiştir. Özellikle 12 Eylül müdahalesi sonrasında güvenikleştirme söylemlerinde geniş bir yer edinen milli güvenlik kalıbı yerine 45 ve 46. hükümet programlarında huzur ve güven kalıbı üzerinden açıklamalara yer verilmiştir (Gürpınar, 2016, s. 158). İç güvenlik politikalarına dönük olarak, iç karışıklıklarının çözümü için anarşi ve terörle mücadele,

² Bu dönemde ulus güvenliği devlet güvenliği ile eş anlamlı olarak kullanılmaya başlanmış, milli güvenlik konusu askeri uzmanlık gerektiren ve gizlilik içeren teknik bir konu olarak tanımlanmıştır. Yönetime ve politik yaşama yönelik sorunlar güvenikleştirilerek, siyasal süreçlerin dışına taşınmasına yönelik askeri uygulamalar yaygınlaşmıştır (Özcan, 2005, s. 260-263).

insanların can ve mal güvenliğinin sağlanması, huzur ve güven kavramları ile belirtilmektedir (45. Hükümet Programı, 1983 ve Gürpınar, 2016, s.158-159).

45. Hükümet programında temel vurgu ekonomi üzerinedir. Milli güvenliğin yerine geçen huzur ve güvenlik ile ekonomi ilişkilendirilmiştir. Ekonomik istikrarın bozulduğu dönemlerde anarşinin de arttığı ifade edilmiştir. Anarşi ile terörün artması dolayısı ile devletin güvenlik seviyesinin düşmesi, devletin iktisadi yapısı ile ters orantı göstermektedir. Güvenli bir toplumsal yaşam için çözüm olarak ekonomik gelişme ve istikrar gösterilmiştir (45. Hükümet Programı, 1983 ve Gürpınar, 2016, s.159). 46. Hükümet programında da 45. Hükümet programında olduğu gibi, ekonomik gelişme, istikrar ve kalkınma, devlet güvenliğinin sağlanmasında amaç edinilmiştir.

Parlamentar sistemde geçiş ile birlikte ekonomik güvenliğin önem kazandığının sık sık vurgulandığı görülmektedir. Kopenhag Okulu teorisyenlerinin savunduğu şekliyle güvenliğin derinleşen ve genişleyen bir kavram olduğu Türkiye’de devlet yetkililerin söylemlerinde de görülmektedir. Güvenlik sorunlarını sadece askeri unsurlarla çözümenin mümkün olmadığı, devletin bütün kurumları ile topyekûn bir mücadele gerektirdiği düşüncesinin temelleri ortaya çıkmıştır.

Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabıta olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla muhalefetiyle bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.” (45. Hükümet Programı, 1983).

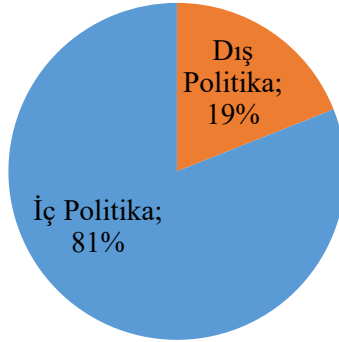
MGK Basın Bildirilerinde Tehdit ve İç Güvenlik

Görev tanımına bakıldığında sürekli olarak daha fazla kapsayıcı bir rol üstlenen MGK, 12 Eylül darbesi ve 1982 anayasası sonrasında toplumsal hayatın her alanına dâhil olmuş ve güvenlik konusunda bir pusula görevi üstlenmiştir (Gürpınar, 2013: 81). Kurulun, devletin ve milletin varlığına, bağımsızlığına, bölünmez bütünlüğüne, toplumsal yaşamın huzur ve güvenliğine yönelmiş tehditlerin belirlenmesinde ve bu tehditlere yönelik

gerekli görülen tedbirlerin alınması noktasında 1982 anayasasında, MGK ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu'nda yer alan ifadeler doğrultusunda işlevsel bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

1980-1990 yılları arasında yapılan 79 MGK toplantısında görüşülen konular ağırlıklı olarak iç politika konularıdır ve az sayıda da dış politika konusu yer almaktadır. Sadece 1985, 1987 ve 1989 yıllarında yapılan MGK toplantılarında dış politika konularına sınırlı bir şekilde değinilmiştir. Türkiye'nin 1980'li yıllar MGK basın bildirimleri incelendiğinde, bu dönemde ülkenin güvenlik sorunlarını ağırlıklı olarak yurt çapında özellikle 70'li yıllarda etkisini arttırarak 12 Eylül darbesine neden olan ideolojik ve örgütsel faaliyetlerin oluşturduğu görülmektedir.

Şekil 1. 1980-1990 Döneminde MGK Basın Bildirimlerinde İç-Dış Politika Ağırlığı

Kaynak: (Gürpınar, 2013, s. 83).

Basın bildirimlerinde, iç politika konularının ağırlıklı olarak iç güvenlik konuları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İç güvenlik konuları da; yurt çapında ideolojik ve örgütsel faaliyetler, bu faaliyetlere bağlı olarak gelişen anarşik olaylar, Güneydoğu Anadolu'daki gelişmeler ve ilave tedbirler, genel güvenlik ve asayiş sorunları üzerine yapılan değerlendirmeler üzerine yoğunlaşmıştır. Anarşiye neden olan olaylar ve genel güvenlik so-

runları üzerine yapılan değerlendirmeler sonucu MGK genel olarak, hkmete bildirilmek üzere Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal durumunun kaldırılması veya uzatılmasına yönelik kararlar almıřtır³.

Tablo 2. 1984-1989 MGK Basın Bildirilerinde İç Güvenlik Gündemi

Yıl	Toplantı Konuları
1984	1 Mart, 28 Haziran, 26 Ekim 1984, yurt çapındaki Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılması grşlmştir. 26 Ekim 1984, yurt çapında ideolojik ve örgütsel faaliyetler, anarşik olaylar değerlendirilmiştir. Yıl boyunca yapılan bütün toplantılarda genel asayiş ve güvenlik sorunları değerlendirilmiştir.
1985	31 Ekim, 26 Mayıs, 24 şubat 1985, yurt çapındaki Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılması grşlmştir. 26 Mayıs, 24 şubat 1985, yurt çapında ideolojik ve örgütsel faaliyetler, anarşik olaylar değerlendirilmiştir. Yıl boyunca yapılan bütün toplantılarda genel asayiş ve güvenlik sorunları değerlendirilmiştir.
1986	27 Ekim, 31 Mayıs, 2 Mart 1986, yurt çapındaki Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılması grşlmştir. 31 Mayıs, 02 Mart 1986, yurt çapında ideolojik ve örgütsel faaliyetler, anarşik olaylar değerlendirilmiştir. Yıl boyunca yapılan bütün toplantılarda genel asayiş ve güvenlik sorunları değerlendirilmiştir.
1987	16 Mayıs, 27 şubat 1987, yurt çapındaki Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılması grşlmştir. Yıl boyunca yapılan bütün toplantılarda yurt çapında genel asayiş ve güvenlik sorunları değerlendirilmiştir.
1988	27 Ekim, 23 Mayıs, 19 şubat 1988, yurt çapındaki Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılması grşlmştir. 31 Ağustos 1988, Güneydoğu sınırında meydana gelen güvenlik sorunları değerlendirilmiştir. Yıl boyunca yapılan bütün toplantılarda genel asayiş ve güvenlik sorunları değerlendirilmiştir.
1989	26 Mayıs 1989, yurt çapındaki Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılması grşlmştir. Yıl boyunca yapılan bütün toplantılarda genel asayiş ve güvenlik sorunları değerlendirilmiştir.

Kaynak: (mgk.gov.tr. / Basın Bildirileri, 1984-1989).

1980 Sonrası Dönemde Türkiye’de Terör Söylemi

³ 1 Mart, 28 Haziran, 26 Ekim 1984, 31 Ekim, 26 Mayıs, 24 şubat 1985, 27 Ekim, 31 Mayıs, 2 Mart 1986, 16 Mayıs, 27 şubat 1987, 27 Ekim, 23 Mayıs, 19 şubat 1988, 26 Mayıs 1989 MGK basın bildirilerinde, Türkiye’deki ideolojik ve örgütsel faaliyetler neticesinde gerçekleşen i olayların değerlendirilmesi sonucu Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal durumlarının kaldırılması veya uzatılmasına karar verilmiştir (mgk.gov.tr.)

Birinci Dünya Savaşı sonrasında, realist güvenlik anlayışın etkisinde önem kazanan devlet güvenliği algısı öncelikli yerini, İkinci Dünya Savaşı sonrasında birey güvenliği karşısında kaybetmeye başlamıştır. Küreselleşme ile birlikte insan hak ve özgürlükleri, eşitlik algısı ve adalet gibi değerlerin barış, ulusal, bölgesel ve uluslararası güvenlik açısından önem taşıdığı sık sık vurgulanmaya başlamıştır. Bu değerlere tehdit oluşturan şiddet ve terör konularında da bu süreçte hızlı bir artış olduğu görülmektedir (Küçükcan, 2010: 34). Türkiye'nin coğrafi konumu başta olmak üzere birçok coğrafya terör eylemlerinden etkilenmiştir. 1984 yılında Türkiye Cumhuriyeti başbakanı Turgut Özal terör faaliyetlerinin ciddiyetini anlatmak için TBMM'de şu ifadelerde bulunmuştur (TBMM Tutanak Dergisi, 17. Dönem, 7. Cilt, 13. Birleşim, 1984, s.393):

Son 15 yıllık dönemde terör olayları dünya çapında bir stratejinin vasıtası olarak kullanılmaktadır. Sıcak savaş, soğuk savaşa; soğuk savaş da yerini terör örgütlerinin savaşına bırakmıştır. Artık bütün dünyada devletleri acze düşürmek, ülkeleri bölmek için bu metot kullanılmaktadır. Anarşi ve teröre karşı hazırlığı ve bağımsızlığı olmayan toplumlarda profesyonel gruplar şaşırtıcı neticeler alabilmektedirler.

Soğuk Savaş'ın sonları ile birlikte klasik savaş argümanları ile savaş terminolojisini açıklamak imkânsız bir hal almıştır. Yeni çatışmalar için artık asker-sivil ayrımı yapmanın mümkün olmadığı, taraflar arasında kültürel ve psikolojik telkinlerin yüksek yoğunluklu olarak kullanıldığı, sembolik imgeler, medya ve şiddet eylemlerine sıkça başvurulduğu ve sınır aşan bir nitelik arz eden çatışma dönemine girilmiştir (Emekliler, 2015, s. 451). Soğuk Savaş'ın başrol aktörleri sıcak savaş tehdidi ile yüz yüze kalmak yerine belirli çıkarlar önerdikleri çıkar grupları aracılığı ile elde etmek istedikleri menfaatleri, ülkelere kabul ettirme yoluna başvurmuşlardır. Bu hareketle söz konusu devletler resmi olarak sözde hiçbir devlet için güvensizlik kaynağı oluşturmamakta ve kendi insan ve teçhizat kaynaklarını kullanmamış olmaktadır.

Terörün hızlı bir şekilde artış göstermesi araştırmacıları da hareket geçirmiş, terör ve terörizm üzerine çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Kelime olarak "korkudan titreme" anlamına gelen terör kelimesi bugünkü

anlamında ilk olarak Fransız Devrimi sonrasında Mart 1793-Temmuz 1794 yılları arasında “Terör Dönemi” tanımlamasında kullanılmıştır. Terörizmi kısaca bir ideoloji⁴ etrafında toplanan birden fazla bireyin, şiddet eylemlerinde bulunarak, meşru yönetim ve rejimleri tehdit eden faaliyetleri şeklinde tanımlayabiliriz. Bu bağlamda terör; şiddetin sosyal, etnik, dinsel vb. amaçlarla toplum veya toplum içerisindeki sınıflar özelinde çatışma ve savaşı tetiklemek için örgütlü, planlı ve yasa dışı kullanılmasıdır (İşeri, 2008, s. 5). Terör eylemlerinin, uluslararası yaygınlık ve işlevsellik seviyesine ulaşması sonucu bu tür faaliyetlerin, gerek demokratik veya baskıcı, gerekse de gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde, toplumsal yaşamın önemli bir bölümünü etkilediği görülmektedir. Terör, devletlerarası sistemde hâkimiyet mücadelesi olan sıcak savaşların yerini alan örtülü faaliyetler bütünüdür. Kullanılan yöntemler ve sebep olduğu sonuçlar bakımından terör faaliyetleri, karmaşık, yanıltıcı ve uzun süreli planlar gerektiren yer altı faaliyetleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

1980 sonrası dönemden itibaren Türkiye’nin sürekli olarak mücadele etmek zorunda kaldığı terör dalgası, etnik/ayrılıkçı⁵ terör olarak ifade edilen PKK terör örgütü faaliyetleridir. Kürt milliyetçiliği temelinde söylemler geliştiren ve etnik esasa dayandırılmaya çalışılan PKK terör örgütünün faaliyetleri, başlangıçta coğrafi olarak Türkiye’nin doğu bölgelerini hedef alanı içerisine almış, fakat kısa zamanda ülkenin tamamına yayılmıştır.

⁴ Bazı ideoloji tanımları: 1- Toplumsal yaşamda kullanılan değerlerin oluştuğu dönem. 2- Belirli bir toplumsal sınıfa ilişkin düşünceler bütünü. 3- Toplumsal çıkarlar etrafında desteklenen düşünme biçimleri. 4- Belirli eylemleri güdülemek için desteklenen düşünceler bütünü. 5- Söylem. Tüm ideolojilerin ortak amacı, diğer siyasi görüşleri ortadan kaldırarak tek bir düşünce veya ideolojiyi hâkim kılmaktır. Ideolojinin birincil amacı dünyayı kendi istediği usulde dönüştürmektir. Her ideoloji “inşa” etme planına göre kurgulanmaktadır. Bu yaklaşım özelinde de toplumsal mühendislik amacı gütmektedir (Sökmen, 2012, s. 40-41). İdeolojinin terörizm üzerindeki etkileri şu şekilde ifade edilebilir (Sökmen, 2012: 45-46): 1- Terör oluşumlarının siyasi hedeflerinin çerçevesini çizer. 2- Terör faaliyetleri için meşruiyet sağlar. 3- Terörist eylemlerin gerekliliğini ve şeklini tanımlar ve eylemlerin taktik, stratejisini oluşturur. 4- Örgüte eleman teminini ve sadakati güçlendirir. 5- terör örgütlerini propaganda öğelerinin temelini oluşturur. 6- Mevcut düzenin dışındaki görüşleri oluşturmak için araç görevini üstlenir 7- Örgüt üyeleri arasında etkileşimi ve bağlılığı sağlar.

⁵ Etnik terör, belirli bir etnik kimliğe sahip kişilerin, hayatlarını devam ettirdikleri ülke içinde dışlandıklarını ve kendilerine haksızlık yapıldığını ileri sürmeleri sonucunda, gelecek dönemde kendi ulus devletlerini kurmak veya intikam almak amacıyla yaşadıkları ülke üzerinde toprak elde etmek için şiddet içeren faaliyetlerde bulunmaları sonucu ortaya çıkan terör faaliyetleridir (İşeri, 2008, s. 24). Etnik terör örgütleri isteklerini elde etmek için örgütlü ve sistematik şiddete başvurmaktadırlar. Toplumda korku ve panik havası oluşturarak, siyasal iktidarı hedef alan eylemlerde bulunurlar.

1980'li Yıllarda Etnik/Ayrılcı Terör Örgütü PKK ve Mücadele Politikaları

1973 yılında Ankara Yüksek Öğrenim Derneği Gençlik Organizasyonu altında hareket eden Abdullah Öcalan ve arkadaşlarının Ankara'da gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda Apocular tanımlaması ile PKK terör örgütünün temeli atılmıştır (İşeri, 2008, s. 60-61). Grubun Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yaptıkları ekip oluşturma çalışmaları neticesinde 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır'ın Lice ilçesinin Fis köyünde PKK'nın (Partiya Karkaren Kürdistan) kurulma kararı alınmıştır (Şen ve Özuyar, 2015, s. 102). Bu tarihte yapılan toplantı örgütün 1. kongresi olarak kabul edilmiştir. Bu toplantıda örgütün tüzüğü ve programı açıklanarak bağımsız bir Kürt devleti kurulması benimsenmiş ve bu amaca ulaşmak için uzun süreli halk savaşı stratejisi benimsenmiştir. Bu dönem ideolojik doğrultuyu belirleme, formatı belli öncü kadroları yetiştirme ve yetiştirilen kadroları pratik içinde sınama yılları olmuştur.

PKK, 15 Ağustos 1984'de Siirt ili Eruh ilçesindeki Jandarma Karakol Binasına ve Hakkâri'nin Şemdinli ilçesindeki Jandarma binalarına ilk silahlı faaliyetini gerçekleştirmiş ve bu eylemiyle örgüt silahlı faaliyetlerine başlamıştır. PKK terör örgütünün silahlı saldırıları her ne kadar 1984 yılında başlamış olmasa da, Türkiye o dönemde sorunun varlığını, büyüklüğünü ve önemini kabul etmede zaman kaybetmiştir. Bu dönemde PKK terör örgütünün eylemlerine isim bulunmakta zorlanılmış ve kimi zaman etnik/ayrılıkçı çete kimi zaman da eşkıya olarak tanımlanmıştır. Türkiye'nin PKK'yı terör sorunu ve etnik/ayrılıkçı tehdit olarak algılaması, 1990'ların başında gerçekleşmiştir (Yeğen, 1999, s. 20-21). Başbakan Turgut Özal, 1984 yılında TBMM'de PKK terör örgütünün eylemlerini dış destekli ve etnik/ayrılıkçı temelli olduğunu kabul etmekle birlikte, örgütün faaliyetlerini eşkıyalık olarak değerlendirmiştir.

Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne kasteden muhtelif örgütlerin ve dış destekçilerinin yıllardır çok çeşitli metotlar kullanarak, iç problemlerimizi istismar ederek çalıştığını ve bu çalışmaların netice vermediği anlaşılınca, faaliyetlerini, daha çok ayrılıkçı ve etnik/ayrılıkçı bir mahiyete büründürerek yoğunlaştırmışlardır. Bu eylemler kır gerillacılığı metotlarıyla faaliyet gösteren ayrılıkçı terör örgütleri eliyle yürütülmektedir. Sayıları birkaç yüzü geçmeyen eşkıyayı

muhatap olarak heyecanlanmayı doğru bir politika olarak da görmüyoruz. Olayları büyük bir millet ve Devlet olmanın haklı gurur ve şuuru içinde değerlendirmeye kararlıyız. (TBMM Tutanak Dergisi, 17. Dönem, 7. Cilt, 13. Birleşim,1984, s.397).

Türkiye'deki Kürt meselesi tartışmalarını bütün olarak etnik çatışmalar kategorisinde değerlendirmek mümkün değildir. Türkiye'deki Türk ve Kürt kökenli insanlar arasında yatay bir mücadele mevcut değildir (Sandıklı ve Kaya, 2012, s.398). Türk ve Kürt kimlikleri tarihsel süreç içerisinde uzun yıllar birlikte yaşamış ve ortak değerleri paylaşmıştır. Anadolu'da çok uzun yıllar aynı yerleşim yerlerinde aynı deneyimleri paylaşmış, birbiriyle komşu ve akraba olmuş İki kimlik arasında önemli bir travma yaşanmamıştır. Türkiye'deki PKK kaynaklı terörizmin etnik çatışmadan ziyade etnik ayrılıkçılığa konu olan bir terör problemi olduğu unutulmamalıdır (Sandıklı ve Kaya, 2012, s.398).

PKK terör örgütünün eylemlerini yoğunlaştırmasının ardından güvenlik önlemlerinin nispeten yetersiz olduğu köy ve mezralardaki halkın kendini savunabilmesi amacıyla, 1985 tarihinde Geçici Köy Koruculuğu sistemi uygulamasına başlanmıştır (Arap ve Erat, 2015, s. 86). Bölge halkı arasından, devlet adına terör örgütüne karşı silahlı olarak faaliyet gösteren GKK'lar, terör örgütü ile mücadelede önemli rol oynamıştır. GKK'lar güvenliğin sağlanmasındaki rollerinin yanı sıra aile ve aşiret efradıyla birlikte topyekûn teröristlere karşı koymaları, etnik ayrımcılığı geçersiz kılan bir etken olmuştur (Arap ve Erat, 2015, s. 93). Terör eylemlerinin sürdüğü her bölgeden, her kesimden GKK merkezlerinin ortaya çıkması, örgütün GKK'yı izole etmesini, belli bir gruba, inanca, etnik kökene bağlamasını zorlaştırmıştır. Güvenlik güçlerine kırsal gözetleme imkânı ve güvenli üs alanları sunmuştur.

Bu dönemde denenmiş olan diğer bir uygulama "Pişmanlık Yasası" çıkartılmasıdır. Bu uygulama ile önemli sayıda örgüt mensubunun teslim olması sağlanmıştır. İlk defa 1985'te çıkarılan "Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun" çeşitli değişiklikler yapılarak 7 defa

çıkarılmıştır⁶. Söz konusu yasalar, örgütten bireysel kopuşlara neden olmakla birlikte toplu teslim olmaları gerçekleştirememiştir.

Terörist faaliyetlerini önleyecek kabiliyet ve becerilerle sahip Özel Harekât Timlerinin yetiştirilerek bölge illerine sevk edilmesi terör örgütüyle mücadeleye önemli katkılar sunmuştur. İlerleyen süreçte Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Özel Harekât Daire Başkanlığı ihdas edilmiştir. Benzer şekilde Jandarma bünyesinde de Özel Harekât Timleri kurularak faaliyete geçirilmiştir (Ülman, 2000, s.108).

1980'lerden itibaren uygulanmakta olan sıkıyönetim idaresine son verilerek, PKK saldırılarının arttığı dönemlerde OHAL uygulamasına geçilmiştir. Diyarbakır il merkezinde oluşturulan OHAL Bölge Valiliği üzerinden terörle mücadelede idari birimler arasında koordinasyon sağlanması ve güvenlik birimlerine destek sağlanması hedeflenmiştir. OHAL ile ilgili yetersizlikleri tespit etmek ve ilgili Bakanlıkları bu konuda yönlendirmek amacıyla İçişleri Bakanı Başkanlığı'nda 1990'ların başında "Başbakanlık Olağanüstü Hal Koordinasyon Kurulu" teşkil edilmiş fakat bu kurul, fonksiyonel olmaktan uzak kalmıştır. 1987'de ilan edilen OHAL, 30 Kasım 2002'de kaldırılmış, aynı şekilde OHAL Valiliğinin de varlığına son verilmiştir (Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2013, s.45-46).

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda "Sevr Korkusu" olarak tanımlanan güvenlik endişesi, devletin güvenlik kültürünün genel itibari ile dış tehdit üzerine şekillenmesine neden olmuştur. Uzun yıllar sıcak savaş üzerine askeri stratejiler geliştirilmiş ve devlet altı unsurlar ihmal edilmiştir. Soğuk Savaş'ın etkisini kaybetmeye başladığı 1980'li yıllarda geleneksel askeri stratejik konular, güvenlik politikaların gelişiminde önemli figürler olarak devam ederken, dünya siyasetindeki gelişmeler çizgisinde, devletlerin yüzleşmek zorunda oldukları güvenlik gündemi de

⁶ Bu Kanunun temel hedefi, siyasi ve ideolojik hedefler çerçevesinde faaliyet göstermek için kurulmuş terör örgütleri mensuplarının ıslah edilerek topluma yeniden kazandırılması, toplumsal yaşamda huzur ve işbirliğinin artarak devam ettirilmesidir. Bu Kanun hükümleri, 5.6.1985 tarihli ve 3216 sayılı, 25.3.1988 tarihli ve 3419 sayılı, 21.3.1990 tarihli ve 3618 sayılı, 26.11.1992 tarihli ve 3853 sayılı, 28.2.1995 tarihli ve 4085 sayılı, 26.8.1999 tarihli ve 4450 sayılı, 24.2.2000 tarihli ve 4537 sayılı kanunlarda yer almıştır (4959 Sayılı ve 2003 Tarihli Toplama Kazandırma Kanunu, Md: 1, Md: 3).

değişmeye ve genişlemeye başlamıştır. Devlet dışı aktörler, insan hakları meseleleri, etnik ve dini temelli gelişmeler milli güvenlik politikalarının gündemine yerleşmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında devletlerin sergilemiş olduğu “yöntemler savaşı” etkisini, devlet altı birimler karşısında kaybetmeye başlamıştır.

1970’li yıllarda ülkede yoğunlaşan ideolojik temelli şiddet olayları, devletin geleneksel askeri stratejiler çerçevesinde geliştirdiği güvenlik politikalarının alışık olmadığı bir tehdit ortaya çıkarmış ve bu durum devlet organlarını işleyemez duruma getirmiş, birlik ve beraberliği sağlayacak lüzumlu tedbirler alınamamıştır. Bu kargaşa ortamı 12 Eylül Askeri Müdahalesi ile sona erdirilmiştir. 12 Eylül sonrası kurulan hükümet programına ve dönemin konjonktürünü ortaya koyan gazete haberlerine bakıldığında, 1980 Askeri müdahalesinin gerekçesi olarak; ülke içindeki farklı ideolojik görüşler temelinde gerçekleşen terör olayları, yıkıcı ve etnik/ayrılıkçı faaliyetler işaret edilmiştir. Bu faaliyetler neticesinde ülkede huzurun bozulduğu ve vatandaşların can ve mal güvenliğinin tehlikeye düştüğü belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren dış güvenlik tehditleri üzerine kurgulanan politikalar, tarihsel olarak hep arka planda tutulan iç güvenlik tehditleri ile yüzleşmek durumunda kalmıştır. 1980 yılı içerisinde Türkiye’deki anarşi ortamına, ideolojik ve kimlik konularına özellikle askeri elitlerce vurgu yapılmış ve 12 Eylül müdahalesinin Türkiye için bir dönüm noktası olduğu sıkça dile getirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren, ülke vatandaşları homojen bir yapı içerisinde düşünülmüştür. Küreselleşmenin hız kazanması ile birlikte bu düzen, asimetrik tehdit ve güç odaklarının yeni stratejiler geliştirmesi sonucu değişmiştir. Türkiye’de bu dönem ile birlikte ulusal güvenliğe yönelik tehdit algısı, terör dengesi üzerine kurulmuş ve ağırlıklı olarak askeri boyutunun önem kazandığı bir kavram olarak gelişmeye başlamıştır. Milli güvenliği tehdit eden konular, özellikle iç düşman terminolojisi, 12 Eylül sürecinde apolitik olarak değerlendirilmiştir. Bu süreçte terör tehdidi, ülkenin bekasına yönelik en önemli tehditler arasında gösterilmiştir.

Soğuk Savaş döneminin ikinci yarısı itibari ile yükselişe geçen ideolojik tehditler, PKK terör örgütünün Türkiye’deki yapılanmasının temelini atmıştır. Soğuk Savaş döneminde ulusal güvenlik politikaları her ne kadar

mevcut statükonun korunması çerçevesinde planlanmış olsa da özellikle küreselleşmenin etkisi ile devletlerin yüzleşmek durumunda kaldığı tehditlerin çeşitlenmesi, Türkiye başta olmak üzere birçok devleti güvenlik kavramsallaştırmasında yeni düzenlemeler yapmaya zorlamıştır. Bu süreçte devlet altı sistemlerde ideolojik hareketlere dayanan terör eylemleri artış göstermiştir. Bu hareketlerin gelişiminde dış güçlerin desteği ve teşviki bize realizmin göz ardı ettiği devlet altı unsurların önemini göstermektedir. Realizm devletleri ve anarşinin hâkim olduğu uluslararası sistemi verili kabul etmiş, bu sebeple sistemdeki devlet dışı aktörleri ve devletleri oluşturan normatif değerleri sorgulamamıştır. Soğuk Savaş'ın ikinci yarısı ile birlikte yenedünya düzeninde güvenlik konsepti değişim göstermeye başlamıştır. Geniş ölçekli savaşlar yerini düşük yoğunluklu ideolojik ve etnik çatışmalara bırakmıştır. Türkiye de bu değişimden, inşacı yaklaşımın ifade ettiği tarihsel etkileşim ve kimlik gibi devlet altı unsurların tetikleyici olduğu etnik/ayrılıkçı terör örgütü PKK ile mücadele ekseninde fazlasıyla etkilenmiştir.

Bu dönemde Türkiye'deki anarşi ve terör ortamını, ortadan kaldırmak ve siyasi istikrarı sağlamak için yapılacak gerekli düzenlemeler içerisinde, özellikle askeri önlemlerin vurgulandığı görülmektedir. Milli varlığı tehdit eden faaliyetlere karşı, siyasi, iktisadi ve askeri olmak üzere çeşitli alanlardaki savunma araçları önem arz ederken sadece askeri tedbirlere ağırlık vermek terör ve şiddet faaliyetlerini önlemede yetersiz kalmıştır.

Bu çalışmada Türkiye'nin 1980-1990 arası dönemdeki küreselleşme sürecinin tetiklediği güvenlik algısındaki değişimler; güvenlik endişelerine neden olan yeni tehditler ve dönemin güvenlik politikaları özelinde analiz edilmiştir. Dönemin güvenlik algısı, güvenlik kavramının derinleşmesi ve genişlemesi çerçevesinde ele alınarak geçmiş dönemlerdeki geleneksel güvenlik politikaları ekseninde tartışılmıştır. Bu çerçevede çalışmanın dönemin güvenlik kültürünün anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**Turkey's Perception of Internal Security and Policies
(1980-1990)**

*

Ozan Kavısracı
Police Academy

The violence that led to the September 12 Military Intervention showed that the society was no longer constitute an integrity. In this process, as opposed to the general perception which have been accepted in Turkey's security agenda for long years "Enemy comes from outside" is not enough to draw a strict line between enemy and ally. Also national borders are becoming inadequate to detect the identity of foe. Statecraft had to reconstruct the enemy discursively and develop new strategies.

Since the establishment of the Republic of Turkey, Turkish citizens were taught as if they have a homogeneous structure, state focused on external threats and developed a security strategy building on traditional war. With the acceleration of globalization, this intellectual structure became inadequate in the face of asymmetric threats and new strategies of power centers. Turkey's in those days security perception focused on the threat of terrorism. So, security conception made army more important. In this process, the threat of terrorism has been cited as one of the most important threats to the survival of the state. The government of Bülent Ulusu, which was established after the military intervention of 12nd September 1980, described the activities that caused the deterioration of inner peace against to the integrity and indivisibility of the country under the headings of anarchy, sectarian incitement and ethnic/separatist.

The perception of threats to national security in the post-1980 period in Turkey, was mainly established on the balance of terror and began to develop as a concept gains significance to military measures. Internal threat perception have been neglected during Cold War but it has gained importance when national security policies determined. The need to radical change emerged about detecting strategic threat perception. In the 44th government program of Bülent Ulusu, the problems of internal threat against to the state have been evaluated as urgent problem that need to be

taken into the consideration even before external threats. Economic, social, cultural, political, ideological, etc. problems have triggered significant changes in the perception of security. The traditional using of armies has changed. As a result of qualitative and quantitative changes in the threat phenomenon, security has expanded by taking into account economic, cultural, environmental, political and ideological problems as well as military problems.

In the 45th and 46th government programs which were established by Turgut Özal, the statements focused on the concept of national security in the previous periods, have left their place to the concepts of peace and trust. In the 45th and 46th government programs, the concepts of peace and trust totally stated 28 times. Especially in the 45th and 46th government programs, instead of the national security pattern which gained importance after the September 12 intervention, peace and confidence statements were commanded. In terms of internal security policies, the struggle against anarchy and terrorism, the security of life and property of people, peace and trust are indicated for the solution of internal confusion. The issues discussed 79 times during National Security Council meetings held between the years 1980 and 1990 focused mainly on domestic policy issues and a small number of foreign policy issues took place. When the documents which were published in 1980's by National Security Council investigate, one can easily see that security problems were mainly about national issues and those are the problems continued and intensified since 1970's.

From 1980's to today, Turkey constantly forced to fight a wave of ethnic and separatist terrorism acts, expressed as the activities of the PKK terrorist organization. The PKK terrorist organization developed discourses based on Kurdish nationalism and they tried to effect Turkey's eastern region but soon the discourses spread out all around the country.

Following the intensification of the activities of the PKK terrorist organization, in order to defend the citizens in the villages and hamlets especially where security measures are relatively inadequate, the Temporary Village Guard system was introduced in 1985. Another action which was applied in this term is "Repentance Law". Thanks to that implementation highly very important number of leaders who served and sup-

ported to terrorist organization were captured. "The Law on the Provisions of Certain Perpetrators of Crime" was enacted for the first time in 1985, it was also enacted 7 times with some regulations. These laws caused individual breaks from the organization but it failed to achieve collective breaks. In this term, because the PKK attacks raised, authoritarianism which was applied since 1980 was ended and State of Emergency policy was accepted. Through the Governorship of State of Emergency of Region constructed in Diyarbakır officials not only aimed to supply coordination between the units which are fighting against terrorists but also aimed to supply support to security units. The Special Operations Teams with the skills and abilities to prevent terrorist activities were educated and also dispatched to the provinces of the region. In the following period, Special Operations Department was established within the body of General Directorate of Security. Similarly, Special Operations Teams were established and activated within the body of Gendarmerie.

Ideological threats increased, as from the beginning of second half of the Cold War era. This caused laid the foundation of PKK terrorist organization structuring. During the Cold War, national security policies, although planned within the framework of the protection of the existing status quo, after especially the diversification of threats and after with the increase of the effect of globalization, states like Turkey forced to make new arrangements about their security issues. In this process, terrorist activities based on ideological movements have increased in sub-state systems. The support and encouragement of external forces in the development of these movements shows us the importance of sub-state elements which was ignored by realism.

Kaynakça / References

- Arap, İ. ve Erat, V. (2015). Bir kamu politikasının analizi: Türkiye'de geçici köy koruculuğu. *Mülkiye Dergisi*, 39 (4), 73-108.
- Emekliler, B. (2011). Thomas Hobbes ve John Locke'un güvenlik anlayışlarının karşılaştırmalı bir analizi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 13, 99-123.
- Erdoğan, R. (2013). Küreselleşme olgusu bağlamında yeni güvenlik algısı. *Akademik Bakış Dergisi*, 6(12), 265-191.

- Gürpınar, B. (2013). Milli güvenlik kurulu ve dış politika. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 10(39), 73-104.
- Gürpınar, B. (2016). *Türkiye'de milli güvenlik söylemi ve dış politika*, 1. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- İşeri, R. (2008). *Türkiye'de etnik terör: PKK ve ASLA örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, (2013). *Türkiye'nin demokratik değişim ve dönüşüm envanteri 2002-2012, sessiz devrim*. 31 Aralık 2017 tarihinde, [file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/sessiz_devrim%20-\(1\).pdf](file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/sessiz_devrim%20-(1).pdf) adresinden erişildi.
- Katzenstein, J. P.(2014). *Milli güvenlik kültürü, dünya siyasetinde normlar ve kimlik*. İbrahim Efe, (Çev.), 1. Baskı, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.
- Keleş, R. ve Ünsal, A. (1982). *Kent ve siyasal şiddet*, 1. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Küçükcan, T. (2010). Terörün sosyolojisi: Toplumsal kökenleri anlama imkânı. *Uluslararası İlişkiler*, 6(24), 33-54.
- Milliyet, (1981). "Terörün dıştan büyük yardım aldığı belgelendi", başlıklı haber, milliyet, 02.11.1981, s. 12.
- Milliyet, (1983). "Devlet, terör ve terörle mücadelede durum değerlendirmesi yaptı", başlıklı haber, milliyet, 30.07.1983, s. 8.
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Basın Açıklamaları Arşivi, (1984-1989), 5 Ocak 2018 tarihinde, <http://www.mgk.gov.tr/index.php/milli-guvenlik-kurulu/mgk-basin-aciklamalari/basin-aciklamalari-arsivi> adresinden erişildi.
- Özcan, G. (2000). Doksanlarda Türkiye'nin ulusal güvenlik ve dış politikasında askeri yapının artan etkisi", Gencer Özkan ve Şule Kut, (der.), *En uzun on yıl: Türkiye'nin ulusal güvenlik ve dış politika gündeminde doksanlı yıllar*, 1. Baskı, İstanbul: Büke Yayınları, s. 65-98.
- Özcan, G. (2005). Türkiye'de siyasal rejim ve güvenikleştirme sorunsalı", Burak Ülman ve İsmet Akça, (der.), *İktisat, siyaset ve devlet üzerine yazılar*, 1. Baskı. İstanbul: Bağlam Yayınları, s. 251-282.
- Paker, B. E. (2010). Dış tehditten iç tehdide: türkiye'de doksanlarda ulusal güvenliğin yeniden inşası, Evren Balta ve İsmet Akça, (der.), *Türkiye'de ordu, devlet ve güvenlik siyaseti*, 1. Baskı: İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 407-431.

- Topluma Kazandırma Kanunu, (2003). Kanun numarası: 4959, Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 6/8/2003 Sayı: 25191, 14 Ocak 2018 tarihinde, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20M%C3%BCadeleye%20C4%B0li%C5%9Fkin%20Ulusal%20Mevzuat/TOPLUMA%20KAZANDIRMA%20KANUNU.pdf>, adresinden erişildi.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem: 17, Cilt: 2, Yasama Yılı: 1, Birleşim: 38, 28.02.1984.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu Raporu, (2012), Ankara.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, (TBMM), (1980), Bülent Ulusu, 44. Hükümet Programı. 25 Ocak 2017 tarihinde, <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP44.htm>, adresinden erişildi.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, (TBMM), (1983), 1. Turgut Özal, 45. Hükümet Programı. 5 Haziran 2017 tarihinde, <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP45.htm> adresinden erişildi.
- Sandıklı, A. ve Kaya, E. (2012). Çatışma çözümü ve Türkiye’de kürt meselesi, Atilla Sandıklı, (Ed.), *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, İstanbul: Ecem Yayıncılık, s. 385-449.
- Sökmen, İ. A. (2012). *İdeolojik boyutu ile PKK terör örgütü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şen, F. Y. Özuyar, G. ve Sevilay, E. (2015). *Terör ve terörizm üzerine, 1. Baskı*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Ulus, B. (1980). “Terörü Önlemek En Önde Gelen Görevimiz Olacak”, *Milliyet*, 23.09.1980, s. 7.
- Ülman, B. (2000). Türkiye’nin yeni güvenlik algılamaları ve bölücülük. Gencer Özkan ve Şule Kut, (der.), *En uzun on yıl: Türkiye’nin ulusal güvenlik ve dış politika gündeminde doksanlı yıllar*, 1. Baskı, İstanbul: Büke Yayınları, s. 99-130.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Kavısracı, O. (2019). Türkiye'nin iç güvenlik algısı ve politikaları (1980-1990). *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 2074-2097. DOI: 10.26466/opus.605112